

Sygn. akt I USK 127/21

POSTANOWIENIE

Dnia 29 kwietnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera

w sprawie z odwołania G. Z.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.
o podleganie obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 29 kwietnia 2021 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 10 stycznia 2020 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od ubezpieczonego G.Z. na rzecz organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R., decyzją z 12 lipca 2016 r., stwierdził, że G.Z., jako osoba prowadząca działalność gospodarczą, niemająca ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawę wymiaru składek stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 60% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 1 maja 2013 r.

Sąd Okręgowy w G. Ośrodek Zamiejscowy w R., wyrokiem z 29 sierpnia 2018 r., oddalił odwołanie G. Z. od decyzji organu rentowego.

Sąd Okręgowy ustalił, że decyzją z 18 września 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. stwierdził, że w stosunku do ubezpieczonego – z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek w Polsce – w okresie od 1 maja 2013 r. i nadal ma zastosowanie ustawodawstwo polskie. Ubezpieczony wniósł od tej decyzji odwołanie do sądu wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu do jego wniesienia. Postępowanie w przedmiocie odwołania od decyzji z 18 września 2013 r. zostało zakończone postanowieniem Sądu Apelacyjnego w (...), który oddalił zażalenie ubezpieczonego na postanowienie Sądu Okręgowego w G. odrzucające jego odwołanie z powodu przekroczenia terminu do jego wniesienia.

Sąd pierwszej instancji, rozpoznając odwołanie od decyzji z 12 lipca 2016 r., uwzględnił prawomocną decyzję organu rentowego ustalającą dla ubezpieczonego prawo polskie jako prawo właściwe. W tym stanie rzeczy, powołując się na art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 i art. 13 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1778), Sąd Okręgowy uznał odwołanie ubezpieczonego za bezzasadne. Ubezpieczony dokonał zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej od 1 kwietnia 2011 r. W okresie podlegającym ocenom Sądu odwołujący się nie posiadał żadnego innego tytułu do ubezpieczenia społecznego (w szczególności nie było tym tytułem wykonywanie przez niego pracy najemnej w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej).

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z 10 stycznia 2020 r., oddalił apelację G. Z. wniesioną od wyroku Sądu Okręgowego w G. z 29 sierpnia 2018 r.

Sąd drugiej instancji podkreślił, że przedmiotem rozpoznania w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych jest odwołanie od konkretnej decyzji organu rentowego. W obecnej sprawie była to decyzja stwierdzająca, że G. Z. od 1 maja 2013 r. z tytułu wykonywania działalności gospodarczej w Polsce podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu. Odwołujący się nie może żądać rozstrzygnięcia przez sąd o sferze prawnej, o której organ rentowy nie decydował w zaskarżonej decyzji. Pomija bowiem okoliczność, że kwestia właściwego dla niego ustawodawstwa w spornym okresie została już rozstrzygnięta zarówno przez organ rentowy, jak i przez sąd w związku z odwołaniem wniesionym przez ubezpieczonego.

Ponadto, postanowieniem z 28 marca 2019 r., I UK 121/18, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej G. Z. od postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...) z 30 października 2017 r., którym oddalono jego zażalenia na postanowienie Sądu Okręgowego w G. o odrzuceniu odwołania od decyzji organu rentowego z 18 września 2013 r.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) wniósł G. Z., zaskarżając wyrok ten w całości. Skargę kasacyjną oparł na podstawach naruszenia prawa materialnego, a mianowicie: art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 12 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 16 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz.EU.L. 2009, Nr 284, s. 1) w związku z art. 83 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Podniósł także zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w G. – Ośrodka Zamiejscowego w R. z 22 sierpnia 2018 r. i decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z 12 lipca 2016 r. oraz przekazanie sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania, a także o zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącego zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

W ocenie skarżącego, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ponieważ Sąd drugiej instancji w istocie oparł się wyłącznie na tym, że postępowanie w zakresie ustalenia właściwego ustawodawstwa w związku ze zbiegiem tytułów do ubezpieczenia społecznego kilku państw członkowskich UE zostało zakończone, mimo że zarówno organ rentowy, jak i Sądy nie podjęły żadnych czynności dla zweryfikowania stanu sprawy skarżącego przed słowackimi organami właściwymi w zakresie ubezpieczeń społecznych. Brak jakichkolwiek dowodów świadczących o tym, że organ rentowy przeprowadził postępowanie wyjaśniające z instytucją słowacką, w zakresie ustalenia statusu ubezpieczonego

na Słowacji oraz funkcjonowania w obrocie prawnym prawomocnej decyzji o wyłączeniu spod obowiązkowych ubezpieczeń na terenie Słowacji.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania.

Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest zwykłym środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej służy usunięciu istotnych wątpliwości interpretacyjnych, ujednoliceniu orzecznictwa oraz wyeliminowaniu orzeczeń oczywiście wadliwych.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., to zasadność widoczna od razu (na pierwszy rzut oka), bez konieczności dokonywania pogłębionej analizy wywodów zamieszczonych w skardze, wskazująca, że zaskarżone orzeczenie nie powinno się ostać, doszło bowiem do

kwalifikowanego, czyli oczywistego naruszenia prawa, którego skutkiem było wydanie przez sąd drugiej instancji orzeczenia oczywiście wadliwego (tak m.in. w postanowieniu Sądu Najwyższego z 15 października 2015 r., III CSK 198/15, LEX nr 1823323).

Pełnomocnik skarżącego podnosi, że oczywistą wadliwością wyroku było zaniechanie ustaleń w przedmiocie tytułu do ubezpieczenia społecznego skarżącego na Słowacji, w związku z tam realizowanym zatrudnieniem (na podstawie umowy o pracę).

Przy takim zarzucie kasacyjnym nie można przyjąć, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Podleganie ubezpieczeniom społecznym w innym państwie członkowskim UE może stwierdzić jedynie właściwy organ tego innego państwa (odpowiednik polskiego organu rentowego albo odpowiednik polskiego sądu ubezpieczeń społecznych). Polski organ rentowy oraz polski sąd ubezpieczeń społecznych nie mogą ustalać ani oceniać, czy ubezpieczony spełnia warunki (przewidziane prawem innego państwa członkowskiego UE, wynikające z jego ustawodawstwa) do objęcia go ubezpieczeniami społecznymi w innym państwie (por. m.in. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 9 września 2020 r., III UZP 4/18, OSNP 2021, nr 4, poz. 41).

Przedmiotem rozpoznania w obecnej sprawie nie była decyzja organu polskiego dotycząca prawa właściwego w zakresie ubezpieczeń społecznych dla ubezpieczonego w okresie objętym tą decyzją, lecz decyzja wydana na podstawie przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w przedmiocie ustalenia tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym w Polsce. Podnoszone przez pełnomocnika skarżącego kwestie postępowania wyjaśniającego, realizowanego w porozumieniu z instytucją słowacką, wykraczają poza przedmiot decyzji, od której skarżący wniósł odwołanie. Podleganie przez G. Z. prawu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych zostało prawomocnie przesądzone decyzją ZUS z 8 września 2013 r. (odwołanie ubezpieczonego od tej decyzji zostało prawomocnie odrzucone jako wniesione z przekroczeniem terminu).

W tym stanie rzeczy należało przyjąć, że skarga kasacyjna nie jest oczywiście uzasadniona w kontekście zarzutów podnoszonych przez skarżącego. Ewentualne uzyskanie przez ubezpieczonego prawomocnej decyzji organu

słowackiego (Sociálna poisťovňa) albo prawomocnego wyroku słowackiego sądu będzie mogło stanowić podstawę do wznowienia postępowania przed polskim organem rentowym.

W konsekwencji Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., postanowił o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto na podstawie art. 98 k.p.c.